





*Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Ελληνικό Δημόσιο*

# ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

## Μακροοικονομική Ανάλυση

### **Σημείωση**

*Το ΕΑΠ είναι υπεύθυνο για την επιμέλεια έκδοσης και την ανάπτυξη των κειμένων σύμφωνα με τη Μεθοδολογία της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Για την επιστημονική αριότητα και πληρότητα των συγγραμμάτων την αποκλειστική ευθύνη φέρουν οι συγγραφείς, κριτικοί αναγνώστες και ακαδημαϊκοί υπεύθυνοι που ανέλαβαν το έργο αυτό.*

Copyright © 2008  
Για την Ελλάδα και όλο τον κόσμο  
**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ**  
Οδός Παπαφλέσσα & Υψηλάντη, 26222 Πάτρα  
Τηλ.: (2610) 367336, 367300, Φαξ: (2610) 361350

## **ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ**

του τόμου

### **ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ**

**Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος του Προγράμματος Σπουδών**  
Ιωάννης Κεχαγιάς  
*Αναπληρωτής Καθηγητής Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου*

**Συντονιστής της Θεματικής Ενότητας, Επιστημονικός Επιμελητής**  
Γιώργος Αγιουμργιανάκης  
*Αναπληρωτής Καθηγητής Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου*

#### **Συγγραφή**

Θεόδωρος Λιανός  
*Καθηγητής Οικονομικού  
Πανεπιστημίου Αθηνών*

Δημήτρης Γ. Κυρίκος  
*Καθηγητής ΤΕΙ Κρήτης*

**Κριτική Ανάγνωση**  
Αναστασία Ψειρίδου  
*Λέκτορας Πανεπιστημίου Πατρών*

**Γλωσσική Επιμέλεια**  
Βασιλική Μπουρδάρα

**Τεχνική/Καλλιτεχνική Επιμέλεια-Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση**  
ΒΙΒΛΙΟΤΕΧΝΙΑ Ο.Ε.

Συντονισμός ανάπτυξης εκπαιδευτικού υλικού  
και γενική επιμέλεια των εκδόσεων  
**ΟΜΑΔΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΕΡΓΟΥ ΕΑΠ**  
**ISBN: 978-960-538-761-7**  
Σύμφωνα με τον Ν. 2121/1993  
*απαγορεύεται η συνολική ή αποσπασματική  
αναδημοσίευση του βιβλίου αυτού ή η αναπαραγωγή του  
με οποιοδήποτε μέσο, χωρίς την άδεια του εκδότη.*



ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

**Διοίκηση Επιχειρήσεων και Οργανισμών**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

**Οικονομική Ανάλυση και Πολιτική**

ΤΟΜΟΣ Β

**ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ**

**ΠΑΤΡΑ 2008**

## **Βιογραφικά**

*Ο Θεόδωρος Λιανός είναι Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (πρώην ΑΣΟΕΕ) και μέλος ΣΕΠ του ΕΑΠ στη ΘΕ ΔΕΟ34. Απόφοιτος της ΑΣΟΕΕ, έχει κάνει μεταπτυχιακές σπουδές (ΜΑ και PhD) στο North Carolina State University. Υπηρέτησε ως καθηγητής στο University of California, Davis. Έχει επίσης διδάξει στο North Carolina State University, στο Virginia Polytechnic Institute and State University και στο University College στο Galway της Ιρλανδίας. Έχει διατελέσει πρόεδρος στην ΑΣΟΕΕ (1985-1989), πρόεδρος του ΔΙΚΑΤΣΑ (1994-2003), πρόεδρος της Ολυμπιακής Αεροπορίας (1981-1982), πρόεδρος και επιστημονικός διευθυντής του ΚΕΠΕ (2002-2004). Έχει συγγράψει εργασίες σε διεθνή επιστημονικά περιοδικά.*

*Ο Δημήτρης Γ. Κυρίκος είναι καθηγητής Οικονομικών στο Τμήμα Λογιστικής του ΤΕΙ Κρήτης. Έχει σπουδάσει στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Πτυχίο 1985 και Master 1987) και στο Vanderbilt University των ΗΠΑ (Master 1991 και Διδακτορικό 1992). Δίδαξε, επίσης, στο Vanderbilt University και στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και τώρα διδάσκει ως Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό (ΣΕΠ) στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (2002-σήμερα).*

# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

---

### **Εισαγωγή** **19**

---

	Ενότητα 1.1
Μικροοικονομική και Μακροοικονομική .....	19
	Ενότητα 1.2
Το περιεχόμενο της Μακροοικονομικής .....	21
	Ενότητα 1.3.
Εισαγωγή στο μακροοικονομικό υπόδειγμα .....	22
Σύνοψη .....	25
Παράρτημα .....	26

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

---

### **Βασικές έννοιες και στοιχεία εθνικών λογαριασμών** **27**

---

Σκοπός .....	27
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	27
Έννοιες-Κλειδιά .....	27
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	27
	Ενότητα 2.1
Το οικονομικό κύκλωμα .....	29
	Ενότητα 2.2
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) .....	31
2.2.1. Έννοια του ΑΕΠ .....	31

2.2.2. Προβλήματα μέτρησης του ΑΕΠ .....	32
2.2.3. Ονομαστικό και πραγματικό ΑΕΠ .....	32
2.2.4. ΑΕΠ και οικονομική μεγέθυνση .....	35
2.2.5. Δυνητικό ΑΕΠ .....	37

### Ενότητα 2.3

<b>Οι τρεις τρόποι μέτρησης του ΑΕΠ</b> .....	38
2.3.1. Το ΑΕΠ ως δαπάνη .....	38
2.3.2. Το ΑΕΠ ως εισόδημα .....	41
2.3.3. Το ΑΕΠ ως προστιθέμενη αξία.....	41

### Ενότητα 2.4

<b>Εθνικό Προϊόν</b> .....	44
Πίνακας ανακεφαλαίωσης όρων .....	46

### Ενότητα 2.5

<b>Ακαθάριστο Εθνικό Διαθέσιμο Εισόδημα</b> .....	47
---	----

### Ενότητα 2.6

<b>Χρήσεις του διαθέσιμου εισοδήματος</b> .....	49
---	----

### Ενότητα 2.7

<b>Η εθνικολογιστική ταυτότητα</b> .....	51
<b>Σύνοψη</b> .....	54
Ελληνοαγγλική ορολογία .....	55
Παράρτημα .....	56

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

### **Ο προσδιορισμός του εισοδήματος: Το απλό υπόδειγμα 63**

Σκοπός .....	63
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	63
Έννοιες-Κλειδιά .....	63
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	63

### Ενότητα 3.1

<b>Η αρχή της συνολικής ζήτησης</b> .....	65
---	----



	<b>Ενότητα 3.2</b>
<b>Κατανάλωση και αποταμίευση</b> .....	67
3.2.1 Εισαγωγή.....	67
3.2.2 Προσδιοριστικοί παράγοντες της κατανάλωσης και της αποταμίευσης .....	67
3.2.3 Η συνάρτηση κατανάλωσης.....	68
	<b>Ενότητα 3.3</b>
<b>Η συνάρτηση επενδύσεων</b> .....	74
3.3.1 Κεφάλαιο και επένδυση.....	74
3.3.2 Προσδιοριστικοί παράγοντες της επένδυσης .....	74
3.3.3 Η επένδυση ως συνάρτηση του επιτοκίου .....	76
	<b>Ενότητα 3.4</b>
<b>Ο προσδιορισμός του εισοδήματος: Το απλό υπόδειγμα</b> .....	80
3.4.1 Συνολική ζήτηση και ισορροπία εισοδήματος .....	80
3.4.2 Επένδυση και αποταμίευση.....	82
3.4.3 Ένα αλγεβρικό παράδειγμα .....	84
	<b>Ενότητα 3.5</b>
<b>Ο πολλαπλασιαστής επενδύσεων</b> .....	86
3.5.1 Η μεταβολή στο εισόδημα.....	86
3.5.2 Ο πολλαπλασιαστής .....	87
<b>Σύνοψη</b> .....	89
<b>Παράρτημα</b> .....	90

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

<b>Ο προσδιορισμός του εισοδήματος:</b>	
<b>Κρατικές δαπάνες και φόροι</b>	<b>97</b>
Σκοπός .....	97
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	97
Έννοιες-Κλειδιά .....	97
	<b>Ενότητα 4.1</b>
<b>Κρατικές δαπάνες και φόροι</b> .....	98
4.1.1 Οι κρατικές δαπάνες .....	98

4.1.2 Οι φόροι.....	99
---------------------	----

## Ενότητα 4.2

<b>Προσδιορισμός του εισοδήματος με κρατικές δαπάνες και φόρους .....</b>	<b>101</b>
---	------------

4.2.1. Αριθμητικό παράδειγμα .....	102
------------------------------------	-----

## Ενότητα 4.3

<b>Ο πολλαπλασιαστής κρατικών δαπανών και φορολογίας .....</b>	<b>105</b>
--	------------

<b>Σύνοψη.....</b>	<b>108</b>
--------------------	------------

<b>Παράρτημα .....</b>	<b>109</b>
------------------------	------------

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

### **Αγορά χρήματος και επιτόκιο 113**

Σκοπός.....	113
-------------	-----

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	113
---------------------------------	-----

Έννοιες-Κλειδιά .....	113
-----------------------	-----

Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	113
-------------------------------	-----

## Ενότητα 5.1

<b>Χρήμα και επιτόκιο.....</b>	<b>114</b>
--------------------------------	------------

5.1.1 Χρήμα .....	114
-------------------	-----

5.1.2 Οι λειτουργίες του χρήματος .....	114
---	-----

5.1.3 Το επιτόκιο.....	115
------------------------	-----

## Ενότητα 5.2

<b>Ζήτηση χρήματος .....</b>	<b>117</b>
------------------------------	------------

5.2.1 Επιλογή χαρτοφυλακίου .....	117
-----------------------------------	-----

5.2.2 Παράγοντες που προσδιορίζουν τη ζήτηση χρήματος .....	118
---	-----

5.2.3 Η ζήτηση χρήματος.....	120
------------------------------	-----

## Ενότητα 5.3

<b>Προσφορά χρήματος.....</b>	<b>122</b>
-------------------------------	------------

5.3.1 Η Κεντρική Τράπεζα.....	122
-------------------------------	-----

5.3.2 Οι εμπορικές τράπεζες.....	123
----------------------------------	-----

5.3.3 Η δημιουργία χρήματος από τις εμπορικές τράπεζες .....	123
--	-----

5.3.4 Η προσφορά χρήματος.....	125
--------------------------------	-----

	Ενότητα 5.4
Ο προσδιορισμός του επιτοκίου .....	127

	Ενότητα 5.5
Αριθμητικό παράδειγμα .....	130
Σύνοψη .....	131
Παράρτημα .....	132

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

### **Εισόδημα και επιτόκιο 135**

Σκοπός .....	135
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	135
Έννοιες-Κλειδιά .....	135
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	135

	Ενότητα 6.1
<b>Ισορροπία στην αγορά προϊόντος</b> .....	136
6.1.1 Η καμπύλη IS .....	136
6.1.2 Αριθμητικό παράδειγμα .....	138
6.1.3 Μετατόπιση της IS .....	139

	Ενότητα 6.2
<b>Ισορροπία στην αγορά χρήματος</b> .....	141
6.2.1 Η καμπύλη LM.....	142
6.2.2 Αριθμητικό παράδειγμα .....	143
6.2.3 Μετατόπιση της LM .....	145

	Ενότητα 6.3
<b>Προσδιορισμός επιτοκίου και εισοδήματος</b> .....	147
6.3.1 Ταυτόχρονη ισορροπία .....	147
6.3.2 Αριθμητικό παράδειγμα .....	149
<b>Σύνοψη</b> .....	151
<b>Παράρτημα</b> .....	152

**Η αγορά εργασίας 157**

Σκοπός.....	157
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	157
Έννοιες-Κλειδιά .....	157
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	157

## Ενότητα 7.1

Εισόδημα και απασχόληση.....	159
------------------------------	-----

## Ενότητα 7.2

Η ζήτηση εργασίας .....	161
-------------------------	-----

## Ενότητα 7.3

Η προσφορά εργασίας .....	164
7.3.1 Η κλασική θεωρία .....	164
7.3.2 Η κεϋνσιανή θεωρία.....	165

## Ενότητα 7.4

Εργατικός μισθός και απασχόληση.....	168
7.4.1 Ισορροπία στην αγορά εργασίας: κλασική θεωρία.....	168
7.4.2 Ισορροπία στην αγορά εργασίας: κεϋνσιανή θεωρία.....	171
Σύνοψη.....	174
Παράρτημα .....	175

**Συνολική ζήτηση, συνολική προσφορά και επίπεδο τιμών 179**

Σκοπός.....	179
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	179
Έννοιες-Κλειδιά .....	179
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	179

## Ενότητα 8.1

Η συνολική ζήτηση.....	181
8.1.1 Το επίπεδο των τιμών.....	181

8.1.2 Η συνολική ζήτηση.....	182
8.1.3 Αριθμητικό παράδειγμα .....	187
8.1.4 Μετατοπίσεις της AD.....	189

### Ενότητα 8.2

<b>Η συνολική προσφορά</b> .....	191
8.2.1 Η συνολική προσφορά κατά την κλασική θεωρία .....	191
8.2.2 Η συνολική προσφορά κατά την κεϋνσιανή θεωρία .....	194
8.2.3 Μετατόπιση της AS.....	197

### Ενότητα 8.3

<b>Ο προσδιορισμός του γενικού επιπέδου των τιμών</b> .....	200
8.3.1 Η κλασική περίπτωση.....	200
8.3.2 Η κεϋνσιανή περίπτωση.....	202
8.3.3 Βραχυχρόνια και μακροχρόνια ανάλυση.....	203
8.3.4 Η ποσοτική θεωρία του χρήματος .....	204
<b>Σύνοψη</b> .....	206
Παράρτημα .....	207

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

### **Δημοσιονομική και νομισματική πολιτική** **215**

Σκοπός.....	215
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	215
Έννοιες-Κλειδιά .....	215
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	215

### Ενότητα 9.1

<b>Οικονομική πολιτική</b> .....	216
9.1.1 Δημοσιονομική πολιτική .....	216
9.1.2 Νομισματική πολιτική .....	217

### Ενότητα 9.2

<b>Δημοσιονομική πολιτική</b> .....	220
9.2.1 Η αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής.....	221
9.2.2 Το αποτέλεσμα της εκτόπισης .....	222

9.2.3 Η έκταση της δημοσιονομικής πολιτικής.....	223
9.2.4 Αριθμητικό παράδειγμα .....	224

### Ενότητα 9.3

<b>Νομισματική πολιτική .....</b>	<b>227</b>
9.3.1 Η αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής .....	228
9.3.2 Η έκταση της νομισματικής πολιτικής .....	229
9.3.3 Αριθμητικό παράδειγμα .....	229

### Ενότητα 9.4

<b>Συνδυασμός δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής.....</b>	<b>232</b>
--	------------

### Ενότητα 9.5

<b>Κεϋνσιανισμός και μονεταρισμός.....</b>	<b>234</b>
--	------------

### Ενότητα 9.6

<b>Ο εισοδηματικός περιορισμός του κράτους .....</b>	<b>236</b>
9.6.1 Ο κρατικός δανεισμός.....	237
<b>Σύνοψη.....</b>	<b>239</b>
<b>Παράρτημα .....</b>	<b>240</b>

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10

### **Διεθνείς οικονομικές σχέσεις 245**

Σκοπός.....	245
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	245
Έννοιες-Κλειδιά .....	245
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	246

### Ενότητα 10.1

<b>Το Ισοζύγιο Πληρωμών .....</b>	<b>247</b>
10.1.1 Γενικά .....	247
10.1.2 Λογαριασμοί του Ισοζυγίου Πληρωμών (επιμέρους Ισοζύγια).....	248
10.1.3 Σύνοψη της διάρθρωσης του Ισοζυγίου Πληρωμών.....	257

### Ενότητα 10.2

<b>Ισοζύγιο πληρωμών και μακροοικονομικά μεγέθη .....</b>	<b>261</b>
---	------------

	<b>Ενότητα 10.3</b>
<b>Συναλλαγματική ισοτιμία</b> .....	265
10.3.1 Ζήτηση συναλλάγματος.....	265
10.3.2 Προσφορά συναλλάγματος.....	267
10.3.3 Ισορροπία στην αγορά συναλλάγματος.....	269
10.3.4 Παρεμβάσεις στην αγορά συναλλάγματος.....	271
10.3.5 Πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία.....	274

	<b>Ενότητα 10.4</b>
<b>Ισοζύγιο Πληρωμών και συναλλαγματική ισοτιμία</b> .....	276
<b>Σύνοψη</b> .....	279
Ελληνοαγγλική ορολογία.....	280
Παράρτημα.....	282

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

### **Ισορροπία και οικονομική πολιτική στην ανοικτή οικονομία 289**

Σκοπός.....	289
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα.....	289
Έννοιες-Κλειδιά.....	289
Εισαγωγικές Παρατηρήσεις.....	289

	<b>Ενότητα 11.1</b>
<b>Προσδιοριστικοί παράγοντες των εξωτερικών συναλλαγών</b> .....	291
11.1.1 Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών.....	291
11.1.2 Ισοζύγιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων.....	292
11.1.3 Ισοζύγιο Κίνησης Κεφαλαίων.....	292

	<b>Ενότητα 11.2</b>
<b>Ισορροπία του Ισοζυγίου Πληρωμών</b> .....	294
11.2.1. Ισοζύγιο Πληρωμών και εγχώρια προσφορά χρήματος.....	294
11.2.2. Κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες.....	295
11.2.3. Σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες.....	296
11.2.4. Συνθήκη ισορροπίας του Ισοζυγίου Πληρωμών.....	298

	<b>Ενότητα 11.3</b>
<b>Ισορροπία στις αγορές αγαθών και χρήματος</b> .....	302
11.3.1. Ισορροπία στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών.....	302
11.3.2. Ισορροπία στην αγορά χρήματος .....	304
	<b>Ενότητα 11.4</b>
<b>Εσωτερική και εξωτερική ισορροπία</b> .....	307
	<b>Ενότητα 11.5</b>
<b>Οικονομική πολιτική στην ανοικτή οικονομία</b> .....	310
11.5.1. Δημοσιονομική πολιτική .....	310
11.5.2. Νομισματική πολιτική .....	314
11.5.3. Συναλλαγματική πολιτική .....	317
<b>Σύνοψη</b> .....	319
Ελληνοαγγλική ορολογία .....	321
Παράρτημα .....	322

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12

<b>Πληθωρισμός και ανεργία</b>	<b>333</b>
Σκοπός .....	333
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	333
Έννοιες κλειδιά .....	333
Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	333
	<b>Ενότητα 12.1</b>
<b>Πληθωρισμός</b> .....	335
12.1.1 Ορισμός .....	335
12.1.2 Συνέπειες του πληθωρισμού .....	336
12.1.3 Τα αίτια του πληθωρισμού.....	338
	<b>Ενότητα 12.2</b>
<b>Ανεργία</b> .....	342
12.2.1 Ορισμός της ανεργίας .....	342
12.2.2 Οι ροές στην αγορά εργασίας .....	343
12.2.3 Είδη ανεργίας .....	344



	<b>Ενότητα 12.3</b>
Η Καμπύλη Phillips.....	347
Σύνοψη.....	355
Παράρτημα .....	356

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13

### **Οικονομική ανάπτυξη 359**

Σκοπός.....	359
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα .....	359
Έννοιες-Κλειδιά .....	359
Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	359

#### Ενότητα 13.1

Ορισμός και πηγές ανάπτυξης.....	361
----------------------------------	-----

#### Ενότητα 13.2

Η σταθερή κατάσταση.....	365
13.2.1 Αριθμητικό παράδειγμα .....	369

#### Ενότητα 13.3

Η τεχνολογική εξέλιξη .....	372
-----------------------------	-----

#### Ενότητα 13.4

Η μέτρηση της τεχνολογικής προόδου .....	375
Σύνοψη.....	379
Παράρτημα .....	380

Βιβλιογραφία.....	385
-------------------	-----

Οδηγός για περαιτέρω μελέτη .....	387
-----------------------------------	-----

